

Тема 1.3

Правові засади інформаційних прав і свобод людини і громадянина та їх реалізація в Україні

Лектор:

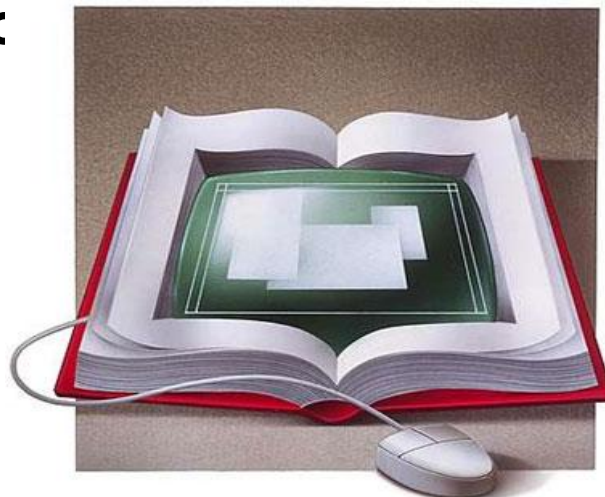
к.ю.н., доцент Петрова І.П.

План:

1. Основні інформаційні права та свободи.
Види інформаційних прав і свобод.
2. Конституційне право людини на інформацію в Україні.
3. Реалізація інформаційних прав і свобод людини і громадянина в Україні.
4. Права людини і захист персональних даних.

1. Основні інформаційні права та свободи. Види інформаційних прав і свобод

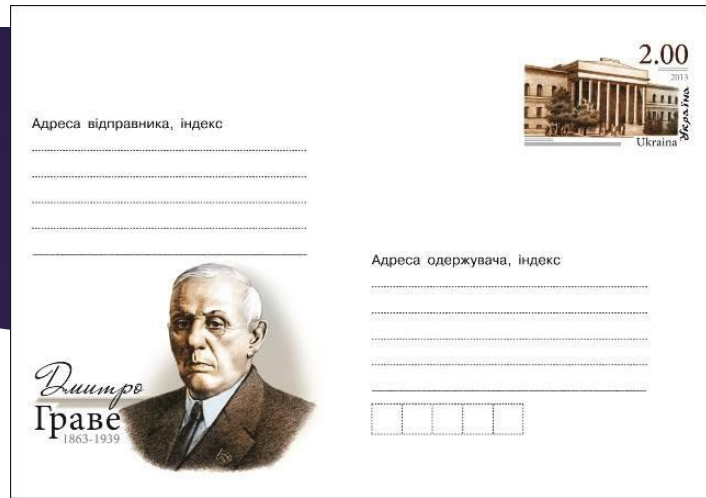
Конституція України закріплює цілий комплекс прав і свобод людини і громадянина, що визначають її правовий статус у сфері інформаційних відносин. Інформаційні права і свободи людини та громадянина належать до так званих прав «першого покоління» — громадянських, політичних, які першочергово визначались невід’ємною частиною людс

Інформаційні права людини – це гарантовані державою можливості людини задовольняти її потреби в отриманні, використанні, поширенні, охороні і захисті необхідного для життєдіяльності обсягу інформації.

Стаття 34 Конституції України визначає **загальне право людини на інформацію**, але існує також ряд інших інформаційних прав і свобод, що закріплюються конституційними нормами.

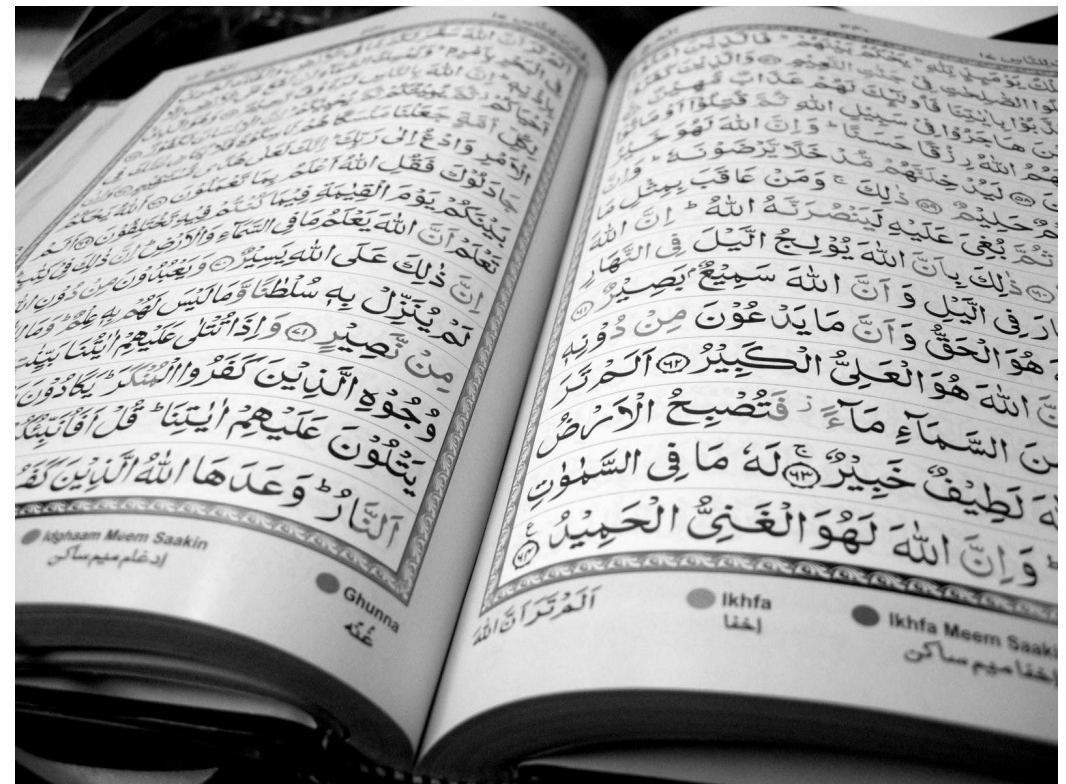
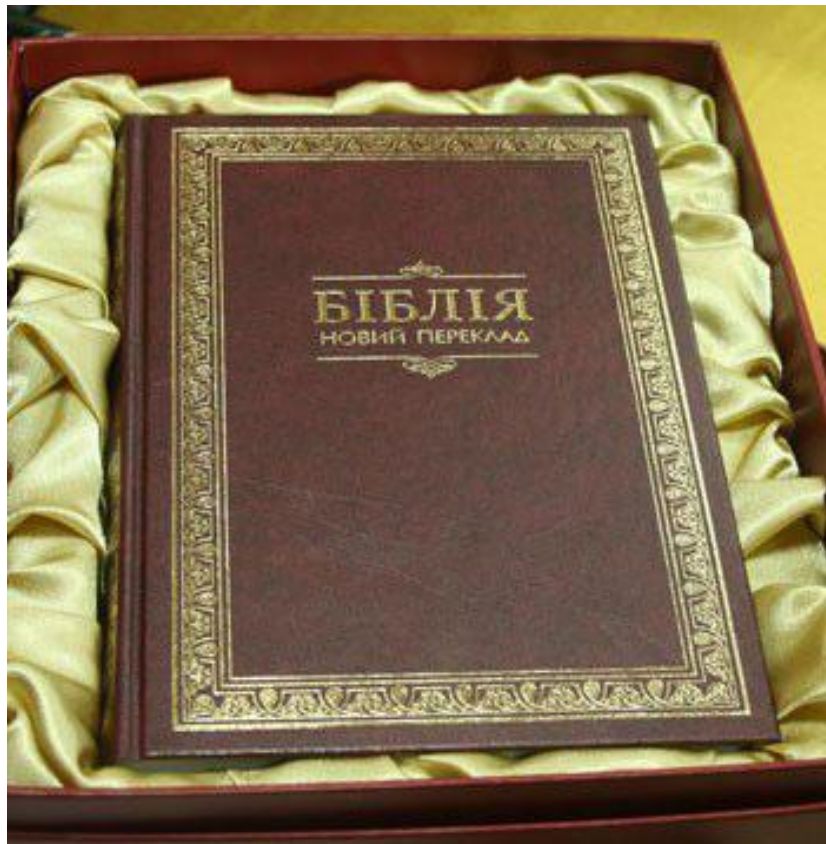
Відповідно до статті 32 **не може бути зібрана, використана та поширена конфіденційна інформація про особу без її згоди**. Тобто ніхто не має права порушувати свободу особистого та сімейного життя особи крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Ст. 31 Конституції України гарантує **право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції**. Це право передбачає заборону для будь-кого без згоди людини, яка направляє або одержує листи, спілкується по телефону, телеграфу, факсу або за допомогою інших засобів поштового, електричного та електронного зв'язку, знайомитися з її листуванням чи іншою кореспонденцією, прослуховувати її телефонні розмови тощо, а також розголошувати їх зміст або сам факт листування, телефонної розмови, відправлення чи отримання грошового переказу, телеграми та іншої кореспонденції.

Конституційне право на свободу світогляду і віросповідання, яке включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культури і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність без сумнівів можна віднести до інформаційних прав.

Відповідно до статті 40 Конституції України **всі мають право направляти індивідуальні або колективні письмові звернення** або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування і до посадових і службових осіб цих органів, які, у свою чергу, зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк.

Закон України «Про звернення громадян»

Види звернень (стаття 1):

- ✓ пропозиції,
- ✓ зауваження,
- ✓ заяви,
- ✓ клопотання,
- ✓ скарги.

Заява – звернення громадян із проханням про сприяння реалізації закріплених Конституцією та чинним законодавством їх прав та інтересів.

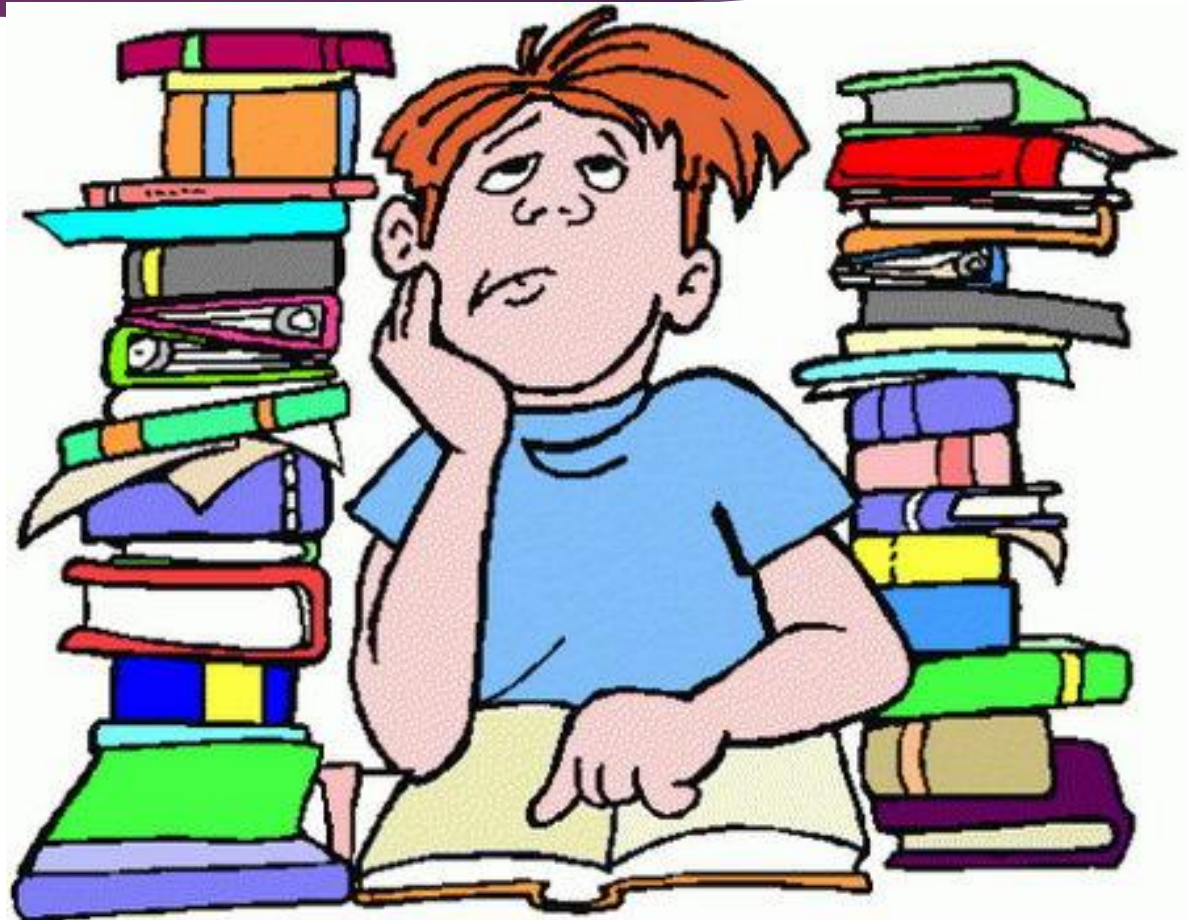
Відповідно до ст. 50 Конституції України **кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на їх поширення.** Така інформація ніким не може бути засекречена.

Кожен громадянин, відповідно до ст. 59 Конституції України має право на одержання кваліфікованої правової допомоги складовою якої є правова інформація.

Конституція України гарантує кожному громадянину **право на освіту**. В основі даного права лежить вільний інформаційний обмін між людьми, адже процес навчання означає, перш за все, пошук і отримання необхідної інформації.

2. Конституційне право громадянина на інформацію в Україні

Право на інформацію – гарантована державою можливість фізичних, юридичних осіб і держави (державних органів) вільно одержувати, використовувати, поширювати та зберігати відомості необхідні їм для реалізації своїх прав, свобод та законних інтересів, здійснення завдань і функцій, що не порушує права, свободи і законні інтереси інших громадян, права та інтереси юридичних осіб.

Головні джерела:

- **ст. 19 Загальної декларації прав людини від 10.12.1948 р.;**
- **ст. 10 Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини від 04.11.1950р.;**
- **резолюція 59 сесії Генеральної Асамблеї ООН від 03.12.2004р.;**
- **ст. 34 Конституції України**

Право на інформацію має ознаки:

- право на інформацію є основним;
- право на інформацію є громадянським;
- право на інформацію є політичним;
- право на інформацію є конституційно гарантованим;
- право на інформацію є суб'єктивним, тобто це забезпечена законом міра можливої поведінки особи, спрямована на досягнення цілей, пов'язаних із задоволенням її інтересів

3. Реалізація інформаційних прав і свобод людини і громадянина в Україні

Серед національних інтересів України - реалізація основних прав та свобод громадян в інформаційній сфері. Вона базується на принципі свободи інформації та заборонному принципі права - “все, що не заборонено законом – дозволено”.

Ці права і свободи можуть бути обмежені у випадках, вказаних у Законі.

Засади обмеження різні за змістом:

- 1) засади для обмеження інформаційних прав (забезпечення оборони і безпеки держави; захист прав, законних інтересів інших осіб);
- 2) випадки прямого обмеження інформаційних прав (пропаганда расової, національної, релігійної, мовної переваги, насилля та війни);
- 3) види інформації з обмеженим доступом (державна таємниця, службова таємниця, комерційна таємниця, банківська таємниця, професійна таємниця, таємниця особистого життя);
- 4) відомості, доступ до яких не може бути обмеженим (закони, інформація про стан довкілля, якість харчових продуктів, про діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування)

4. Права людини і захист персональних даних

**Закон України «Про захист персональних даних»
від 1.06.2010р.**

**Конвенція про захист осіб у зв'язку з
автоматизованою обробкою персональних даних
та Додатковий протокол до Конвенції від
06.07.2010р.**

Об'єктом захисту – є персональні дані.

У багатьох країнах здійснюється поділ персональних даних на:

загальні персональні дані, під якими розуміються прізвище, ім'я, по батькові, громадянство, місце проживання особи

вразливі персональні дані, до яких належать, зокрема, персональні дані, що свідчать про расову належність, політичні, релігійні чи інші переконання, а також дані, що стосуються здоров'я або статевого життя, засудження до кримінального покарання

Принципи обробки персональних даних:

- ✓ Принцип законності обробки
- ✓ Принцип конкретності мети обробки персональних даних
- ✓ Принцип пропорційності
- ✓ Принцип якості даних
- ✓ Принцип обмеження терміну обробки даних
- ✓ Принцип прозорості та опозиції
- ✓ Принцип дотриманням вимог щодо захисту інформації
- ✓ Обмеження передачі даних іноземним суб'єктам

Суб'єкт персональних даних має право: (ст. 8 ЗУ «Про захист персональних даних»)

- 1) знати про джерела збирання, місцезнаходження своїх персональних даних, мету їх обробки, місцезнаходження або місце проживання (перебування) володільця чи розпорядника персональних даних або дати відповідне доручення щодо отримання цієї інформації уповноваженим ним особам, крім випадків, встановлених законом;
- 2) отримувати інформацію про умови надання доступу до персональних даних, зокрема інформацію про третіх осіб, яким передаються його персональні дані;
- 3) на доступ до своїх персональних даних;
- 4) отримувати не пізніше як за тридцять календарних днів з дня надходження запиту, крім випадків, передбачених законом, відповідь про те, чи обробляються його персональні дані, а також отримувати зміст таких персональних даних;
- 5) пред'являти вмотивовану вимогу володільцю персональних даних із запереченням проти обробки своїх персональних даних;

Суб'єкт персональних даних має право (продовження):

- 6) пред'являти вмотивовану вимогу щодо зміни або знищення своїх персональних даних будь-яким володільцем та розпорядником персональних даних, якщо ці дані обробляються незаконно чи є недостовірними;
- 7) на захист своїх персональних даних від незаконної обробки та випадкової втрати, знищення, пошкодження у зв'язку з умисним приховуванням, ненаданням чи несвоєчасним їх наданням, а також на захист від надання відомостей, що є недостовірними чи ганьблять честь, гідність та ділову репутацію фізичної особи;
- 8) звертатися із скаргами на обробку своїх персональних даних до Уповноважений або до суду;
- 9) застосовувати засоби правового захисту в разі порушення законодавства про захист персональних даних;
- 10) вносити застереження стосовно обмеження права на обробку своїх персональних даних під час надання згоди;
- 11) відкликати згоду на обробку персональних даних;
- 12) знати механізм автоматичної обробки персональних даних;
- 13) на захист від автоматизованого рішення, яке має для нього правові наслідки.

Забезпечення захисту персональних даних (ст. 24 ЗУ “Про захист персональних даних”)

Володільці, розпорядники персональних даних та треті особи зобов'язані забезпечити захист цих даних від випадкових втрати або знищення, від незаконної обробки, у тому числі незаконного знищення чи доступу до персональних даних.

2. В органах державної влади, органах місцевого самоврядування, а також у володільцях чи розпорядниках персональних даних, що здійснюють обробку персональних даних, яка підлягає повідомленню відповідно до цього Закону, створюється (визначається) структурний підрозділ або відповідальна особа, що організовує роботу, пов'язану із захистом персональних даних при їх обробці. Інформація про зазначений структурний підрозділ або відповідальну особу повідомляється Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини, який забезпечує її оприлюднення.

3. Структурний підрозділ або відповідальна особа, що організовує роботу, пов'язану із захистом персональних даних при їх обробці:

1) інформує та консультує володільця або розпорядника персональних даних з питань додержання законодавства про захист персональних даних;

2) взаємодіє з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини та визначеними ним посадовими особами його секретаріату з питань запобігання та усунення порушень законодавства про захист персональних даних.

4. Фізичні особи - підприємці, у тому числі лікарі, які мають відповідну ліцензію, адвокати, нотаріуси особисто забезпечують захист персональних даних, якими вони володіють, згідно з вимогами закону.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!